

Rodzicielski Plan Wychowawczy[©]

POROZUMIENIE ROZSTAJĄCYCH SIĘ RODZICÓW

Centrum Mediacji Partners Polska

Warszawa 2009

Rodzicielski plan wychowawczy jest porozumieniem o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dziećmi po rozwodzie.

Każda rodzina jest inna i każda znajduje się w innej sytuacji, więc wypracujcie rozwiązania, które najlepiej pasują do waszej. W Planie znajduje się część poświęcona kwestiom finansowym, choć nie obejmuje ona wszystkich aspektów związanych z finansowaniem opieki nad dziećmi. W wielu tego typu sprawach możecie potrzebować pomocy doradcy finansowego, rzeczoznawcy majątkowego, adwokata czy notariusza.

Plan ma na celu pomóc wam w poczynieniu niezbędnych ustaleń na temat opieki nad dziećmi. Wraz z ich dorastaniem sytuacja będzie się zmieniać, więc od czasu do czasu będziecie musieli dokonywać przeglądu i zmiany ustaleń.

W niektórych przypadkach, na przykład tam, gdzie miała miejsce przemoc w rodzinie lub niebezpieczeństwo wyrządzenia krzywdy dziecku, Plan może nie być odpowiednim narzędziem. W takiej sytuacji powinniście zwrócić się o pomoc do specjalisty.

WPROWADZENIE

Dzieci:

- Powinny czuć, że mają wpływ na decyzje dotyczące ich przyszłości (w zależności od wieku i stopnia dojrzałości).
- Należy pomóc im zachować jak najlepsze relacje i kontakty z obojgiem rodziców.
- Powinny być otoczone miłością i troską w sposób stały i przewidywalny.
- Służą im stabilne sytuacje i związki – w rodzinie, wśród przyjaciół, w szkole itp.
- Źle się czują w sytuacjach zmian – nawet niewielkich.
- Potrzebują jasnych i uczciwych wyjaśnień oraz stosownych do wieku informacji na temat tego, co się dzieje i dlaczego.
- Powinny mieć możliwość wyrażenia swoich poglądów i powinny zostać wysłuchane.
- Nie należy jednak zmuszać ich do wyrażania swoich poglądów (na przykład: z którym z rodziców wolą mieszkać). Nie można też dawać im do zrozumienia, że odpowiedzialność za jakiegokolwiek decyzje spoczywa na nich.
- Ich opinie warto wziąć pod uwagę przed podjęciem ostatecznych decyzji. Jeśli decyzja podejmowana jest wbrew ich woli, należy to przyznać i wyjaśnić powody.
- Zwykle chcą utrzymywać kontakt z dalszą rodziną (rodzeństwem, ciociami i wujkami, dziadkami itd.), a także z przyjaciółmi rodziny.
- Chcą wiedzieć, jak utrzymywać kontakt z osobami, na których im zależy; na przykład przez wizyty, listy, rozmowy telefoniczne, pocztę elektroniczną itp.
- Mogą czuć się niepewnie wobec nowych partnerów swoich rodziców, gdy tacy się pojawiają. Nowych partnerów należy im przedstawiać w sposób delikatny.
- Spotkania („kontakty”) mają być czymś przyjemnym, ale na początku mogą być stresujące dla każdej ze stron. Warto jednak przy nich wytrwać, bo mogą przynieść korzyść wszystkim.
- Dla dzieci korzystne jest, gdy spotkania odbywają się regularnie.
- Plan spotkań powinien zostać ustalony jak najszybciej po rozstaniu, separacji czy rozwodzie.
- Dla młodszych dzieci lepiej mogą się sprawdzać spotkania krótsze i częstsze.
- O ile to możliwe, należy organizować odwiedziny dziecka również na noc. Są one bardzo potrzebne, by rodzic i dziecko mogli przeżywać razem codzienne czynności.
- Jeśli któryś z rodziców nie wywiązuje się ze swoich zobowiązań dotyczących spotkań, może to być stresujące dla dziecka i powodować, że poczuje się ono mniej bezpiecznie.
- Nie ma takiego jednego rozwiązania, które będzie odpowiadało wszystkim.

GDY ROZMAWIACIE ZE SOBĄ:

- Zastanówcie się, kiedy, gdzie i jak często będziecie rozmawiać.
- Szanujcie nawzajem swoje poglądy, choćby wydawały wam się dziwne.
- Wspierajcie się jako rodzice, np. w kwestii wychowywania czy uczenia dzieci.
- Myślcie w kategoriach waszej dalszej odpowiedzialności jako rodziców, a nie jedynie w kategoriach trudności, jakie przechodził wasz związek.
- Starajcie się nie kłócić i nie krytykować wzajemnie w obecności dzieci.
- Pamiętajcie, że wszyscy ludzie popełniają błędy i jeśli jakiś temat spowodował kłótnię, nie znaczy to jeszcze, że macie przestać ze sobą rozmawiać.

GDY ROZMAWIACIE O ZMIANACH Z DZIEĆMI:

- Znajdźcie czas, by porozmawiać zarówno z każdym dzieckiem osobno, jak również razem.
- Pokażcie dzieciom, że wspieracie się nawzajem jako rodzice, mimo że nie możecie już mieszkać razem.
- Używajcie takich słów i sposobów rozmowy, aby się wzajemnie nie obwiniać.
- Wyjaśnijcie dzieciom swoje plany oraz ich konsekwencje i wysłuchajcie uważnie, co one na ten temat sądzą.
- Wspierajcie dzieci w każdej sytuacji, kiedy tylko można.
- Pamiętajcie, że każde dziecko jest inne i będzie reagowało inaczej na wasze rozstanie.

PRZED WSZYSTKIM OMÓWCIE WASZE PLANY Z DZIEĆMI I WYSLUCHAJCIE TEGO, CO O TYM SĄDZĄ.¹

¹ **Art. 95 § 4 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego:**

„Rodzice przed powzięciem decyzji w ważniejszych sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka powinni je wysłuchać, jeżeli rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości dziecka na to pozwala, oraz uwzględnić w miarę możliwości jego rozsądne życzenia.”

TREŚĆ PLANU WYCHOWAWCZEGO

Miejsce i data: _____

Rodzice:

Matka	_____	Ojciec	_____
urodzona	_____	urodzony	_____
zamieszkała	_____	zamieszkały	_____

wspólnie ustalają co następuje:

ZASADY GŁÓWNE²

Porozumienie dotyczy dzieci:

Dziecko	data urodzenia
Dziecko	data urodzenia
Dziecko	data urodzenia
Dziecko	data urodzenia

WŁADZA RODZICIELSKA³ (o co będą wnioskować rodzice do sądu):

.....
.....

² **Art. 58 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego**

§ 1. „W wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i o kontaktach rodziców oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków obowiązany jest do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Sąd uwzględnia porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.”

³ **Art. 58 § 1a.** Sąd może powierzyć wykonywanie władzy jednemu z rodziców ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka. Sąd może pozostawić władzę rodzicielską obojgu rodzicom na ich zgodny wniosek, jeżeli przedstawili porozumienie, o którym mowa w § 1, i jest zasadne oczekiwanie, że będą współdziałać w sprawach dziecka.”

KONTAKTY (w jaki sposób dzieci będą utrzymywać kontakt z obydwójgiem rodziców – ogólne zasady):

FINANSE (w jakiej wysokości rodzice będą ponosili koszty utrzymania i wychowania dzieci – ogólne informacje):

KONTAKTY⁴

Kiedy rodzice się rozstają, kwestie związane z miejscem zamieszkania można rozwiązać na wiele różnych sposobów. Przedyskutujcie to dokładnie ze sobą i z dziećmi, o ile są wystarczająco duże i rozumieją, co się dzieje. Nie przerzucajcie na dzieci decyzji, ale wysłuchajcie ich opinii.

ZASADY OGÓLNE

- **Gdzie będzie miejsce pobytu⁵ dzieci?**
- **Kiedy i w jaki sposób (czas i miejsce) dzieci będą przebywać z każdym z was?**
z matką
- z ojcem
- **Gdzie będzie miejsce zamieszkania⁶ dzieci?**
- **Inne ustalenia dotyczące waszych kontaktów z dziećmi**

⁴ **Art. 113 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego**

§ 1. „Niezależnie od władzy rodzicielskiej rodzice oraz ich dziecko mają prawo i obowiązek utrzymywania ze sobą kontaktów.”

§ 2. „Kontakty z dzieckiem obejmują w szczególności przebywanie z dzieckiem (odwiedziny, spotkania, zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu) i bezpośrednie porozumiewanie się, utrzymywanie korespondencji, korzystanie z innych środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej.”

Art. 113¹ § 1. „Jeżeli dziecko przebywa stale u jednego z rodziców, sposób utrzymywania kontaktów z dzieckiem przez drugiego z nich rodzice określają wspólnie, kierując się dobrem dziecka i biorąc pod uwagę jego rozsądne życzenia; w braku porozumienia rozstrzyga sąd opiekuńczy.”

⁵ Miejsce, w którym dziecko będzie faktycznie przebywać. Można wpisać dwa miejsca, jeśli dziecko będzie przebywać na przemian u każdego z rodziców.

⁶ Ponieważ rozwód wiąże się najczęściej ze zmianą miejsca przebywania rodziców, a co za tym idzie dziecka, sąd w wyroku rozwodowym często określa miejsce zamieszkania dziecka, choćby przebywało ono na przemian u każdego z rodziców – zgodnie z zasadą, iż można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania. Zgodnie z **art. 26 Kodeksu Cywilnego** „jeżeli władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania, miejsce zamieszkania dziecka jest u tego z rodziców, u którego dziecko stale przebywa.” Jeśli zaś dziecko nie przebywa na stałe u żadnego z rodziców, jego miejsce zamieszkania określa sąd opiekuńczy. Zastosowanie ostatniej reguły będzie dopuszczalne zarówno wtedy, gdy dziecko przebywa okresowo u każdego z rodziców, jak i wówczas, gdy przebywa stale u osoby trzeciej lub w zastępczym ośrodku opiekuńczo-wychowawczym.

KONTAKTY Z INNYMI OSOBAMI

Ważne jest, aby wasze rozstanie nie skutkowało osłabieniem lub, co gorsza, zerwaniem kontaktów z innymi osobami, z którymi dzieci mają więź i lubią przebywać. Spróbujcie ustalić wspólnie, w jaki sposób te kontakty mogą się odbywać. Dzieci powinny mieć również możliwość poznawania nowych osób z otoczenia rodziców. Wspólnie zdecydujcie, na ile to możliwe w waszym przypadku.

- **Czy dziećmi mogą zajmować się osoby trzecie (m.in.: rodzina, nowi partnerzy, sąsiedzi, znajomi, wynajęci opiekunowie itp.)?**
 - kto?
 - w jakim zakresie?

- **Inne ustalenia dotyczące kontaktów innych osób z dziećmi**

WAKACJE

Wakacje to szczególnie czas, w którym możecie spędzić więcej czasu wspólnie z dziećmi, i jeszcze intensywniej uczestniczyć w ich życiu. Wspólnie ustalcie, jak możecie ten czas podzielić między siebie, innych bliskich i rówieśników dzieci.

- **Kiedy i w jaki sposób (czas i miejsce) dzieci będą przebywać z każdym z was w okresie wakacji?**
 - z matką
 - z ojcem

- **W jaki sposób każde z rodziców może zabierać dzieci za granicę?**
- **Kto będzie w posiadaniu dowodów osobistych i paszportów dzieci?**
- **Inne ustalenia dotyczące wakacji**

ŚWIĘTA

Dzieci lubią obchodzić urodziny, święta religijne i inne szczególne dni na różne sposoby. Lubią też brać udział, o ile to możliwe, w innych uroczystościach rodzinnych, takich jak śluby, pogrzeby, rocznice i inne okazje. Ustalcie, w jaki sposób będą nadal brały w nich udział.

- **Jakie święta i w jaki sposób dzieci będą obchodzić?**
- **Kiedy i w jaki sposób (czas i miejsce) dzieci będą przebywać z każdym z Was w czasie tych świąt?**
 - z matką
 - z ojcem

- **Gdzie dzieci będą przebywać w pozostałych dniach wolnych od szkoły?**
- **Inne ustalenia dotyczące świąt**

EDUKACJA

Sprawy związane z edukacją są jednymi z ważniejszych kwestii dotyczących przyszłości dzieci. To, w jaki sposób będziecie podejmować decyzje związane z tym obszarem życia waszych dzieci, może mieć decydujący wpływ na ich przyszłość zawodową.

SZKOŁA

- **W jaki sposób podejmowane będą decyzje dotyczące dalszego wykształcenia i wyboru zawodu waszych dzieci?**
- **W jaki sposób każdy z was będzie utrzymywać kontakty ze szkołą?**
- **Czy na szkolne wydarzenia chodzić będziecie razem, czy osobno?**
- **Jak zawiadomicie szkołę o zmienionej sytuacji dzieci?**
 - w jaki sposób? _____
 - kto? _____
- **W jaki sposób będziecie opłacać zakup książek i przyborów szkolnych?**
- **W jaki sposób będziecie podejmować decyzję o udziale dzieci w wycieczkach (także zagranicznych) i kto będzie za te wycieczki płacił?**
- **Inne ustalenia dotyczące szkoły**

ZAJĘCIA POZALEKCYJNE

- **W jaki sposób podejmowane będą decyzje dotyczące wyboru zajęć pozalekcyjnych (takich jak: zajęcia sportowe, kółka muzyczne, teatralne, plastyczne, kurs prawa jazdy i inne)?**
- **Kto będzie pokrywał koszty zajęć pozalekcyjnych?**

ZDROWIE

- **W jaki sposób będzie podejmowana decyzja o wyborze lekarza i sposobu leczenia w przypadku choroby dzieci?**
- **Kto będzie odpowiedzialny za:**

- rutynowe badania medyczne, dentystyczne, szczepienia _____
- wszelkie inne terapie i wizyty w przychodni _____
- inne _____

- **W jaki sposób będziecie zapewniać dzieciom opiekę podczas choroby któregoś z was?**

- **Inne ustalenia dotyczące zdrowia dzieci**

KWESTIE FINANSOWE

Wasze ustalenia mogą też obejmować finansową opiekę nad dziećmi. Jeśli mają spełnić swoje zadanie, powinniście szczerze rozmawiać o tym, na co was stać i jak podzielicie się kosztami.

- **Czy któreś z was będzie płaciło alimenty na rzecz dzieci drugiemu rodzicowi?**
 - kto? _____
 - w jaki sposób? _____
 - kiedy? _____
 - ile? _____

- **Kto będzie płacił za sprzęt sportowy (odzież, obuwie, sprzęt itp.)?**

- **Kto będzie ponosił wydatki takie jak kupno komputera, roweru, instrumentów muzycznych, zrobienie prawa jazdy?**

- **Jak rozwiążecie kwestię kieszonkowego dla dzieci?**

- **Inne ustalenia dotyczące kwestii finansowych**

INNE

Tu wpiszcie ustalenia dotyczące spraw, które nie mieszczą się w pozostałych grupach.

SPOSÓB KOMUNIKOWANIA SIĘ MIĘDZY RODZICAMI

Zmiana mieszkania, nowa praca, konieczność przeniesienia dziecka do nowej szkoły, nowi partnerzy, nowe dzieci... Nie tylko potrzeby dzieci się zmieniają, potrzeby dorosłych także ulegają zmianom. Mogą pojawić się nowe okoliczności, które wymuszą zmianę wcześniejszych ustaleń dotyczących dzieci. Musicie się zastanowić, jak będziecie wprowadzać takie zmiany. Niektórzy rodzice umawiają się, że będą się regularnie spotykać, aby ocenić, jak sprawy się mają i czy trzeba wprowadzić jakieś zmiany. Inni spotykają się w tym celu tylko wówczas, gdy pojawia się potrzeba zmiany ustaleń.

- Kiedy zamierzacie zweryfikować obecny plan i wprowadzić ewentualne zmiany?
- W jaki sposób dzieci będą zaangażowane w planowanie zmian?

PODPISY

Powyższe ustalenia zostały powzięte przez nas jako rodziców i omówione z naszymi dziećmi⁷. Składamy pod nimi podpisy, by wyrazić swoją gotowość do przestrzegania tych ustaleń. W obliczu zmian, które będą się pojawiać wraz z upływającym czasem, mamy nadzieję, że dalsze ustalenia podejmować będziemy w analogiczny sposób, każdorazowo omawiając je z dziećmi, gdy uznamy to za stosowne.

Potwierdzamy, że zdajemy sobie sprawę, iż oboje pozostajemy rodzicami i jesteśmy wspólnie odpowiedzialni za byt i rozwój naszych dzieci. Odpowiadamy za codzienną nad nimi opiekę, kontrolę i dyscyplinę, gdy znajdują się pod naszą bezpośrednią opieką.

Matka _____	Ojciec _____
podpis _____	podpis _____
data _____	data _____

⁷ Art. 95 § 4 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego:

„Rodzice przed powzięciem decyzji w ważniejszych sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka powinni je wysłuchać, jeżeli rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości dziecka na to pozwala, oraz uwzględnić w miarę możliwości jego rozsądne życzenia.”